

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันเป็นไปตามอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก ซึ่ง ประเวศ วะสี (2537 : 7 - 8) กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่คร่อม 3 สมัย คือ ความเป็นโบราณ ความเป็นสมัยใหม่ และ ความเป็นหลังสมัยใหม่ สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากการหล่อหลอมเชิงวัฒนธรรมด้วยสภาพของสิ่งแวดล้อมและสังคมจิตลักษณะ (Mentality) ซึ่งมีความเหนียวแน่นไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernity) การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความพยายามในการพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา เน้นการพัฒนาเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สังคมเกิดการแข่งขันในทางอุตสาหกรรม การค้า จึงทำให้ความเจริญทางวัตถุอันเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่มนุษย์มีมากขึ้น วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของสังคมถูกเบียดเบียนไปสู่รูปแบบใหม่ โดยอ้างเหตุผลถึงความจำเป็นสากล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่ง สรวุฑ จิตบุญมี (2543 : 1) ได้กล่าวว่า “ความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นค่านิยมสู่วัตถุ ทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกวัน ทำให้มนุษย์ละทิ้งความชอบธรรม ความผิดเรื่องคุณธรรมเป็นของธรรมดาที่ผู้คนสามารถทำได้ หากปล่อยให้สภาพเช่นนี้ยังคงเกิดขึ้นเป็นประจำย่อมนำมาความเสื่อมโทรมมาสู่สังคมและระบบ จะเป็นปัญหาที่ยากยิ่งต่อการแก้ไขในอนาคต” จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมมนุษย์มากมาย การแข่งขันกันอย่างเ่งเอ่งเพื่อการอยู่รอดและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยด้วยความเห็นแก่ตัว การเอาใจเอาเปรียบของคนในสังคมเพิ่มมากขึ้น จนทุกคนมองข้ามภาวะจิตที่กำลังเสื่อมถอยไปพร้อม ๆ กับปัญหาของเศรษฐกิจไทย เรื่องของบาปบุญคุณโทษที่เคยปลูกฝังมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยาย ก็กำลังเลือนหายไปจากจิตใจของคนไทยในยุคปัจจุบัน จนส่งผลให้คนไทยไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิด สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม และก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมที่จะใช้ควบคุมให้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง (วรศักดิ์ ชันทอง. 2544 : 1)

สังคมไทยในปัจจุบันมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากคนในชาติขาดความสมดุลระหว่างความรู้ และคุณธรรมในตัวบุคคลคล้ายกันกับสังคมโลก โดยเฉพาะคุณธรรมประจำใจที่ยึดถือกันมา จนกลายเป็นประเพณีอันดีงามของคนไทยในอดีตนับวันจะเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ จนน่าเป็นห่วง และความรุนแรงของวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาทับกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประชาชนคนไทยหลงใหลในการนำเอาวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ของต่างชาตินำมาใช้ทั้ง ในด้านการผลิต และการนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะที่เรายังไม่มีความรู้ ความสามารถสร้างเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ ขาดการถ่วงถ่วงในการเลือกใช้ประโยชน์จาก วัฒนธรรมเหล่านั้นอย่างมีเหตุผล จึงทำให้เกิดเป็นปัญหาวิกฤตขึ้นกับสังคมไทยในหลายๆ ด้าน อันส่งผลให้คนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมในวัฒนธรรมบริโภคนิยมตามแบบวัฒนธรรมของ กลุ่มประเทศมหาอำนาจตะวันตก ประกอบกับการมีระบบการติดต่อสื่อสารในด้านข้อมูล ข่าวสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วไร้ขอบเขตทำให้คนไทยเกิดความขัดแย้งและสับสนทั่วไปทั้งใน เรื่องความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บทบาทหน้าที่ มีพฤติกรรมเอาใจเปรียบผู้อื่นเพื่อการเป็น ผู้ชนะ มีการแข่งขันชิงดีชิงเด่นขาดการประนีประนอมและเกื้อกูล จนทำให้ระเบียบวินัยและ คุณลักษณะความเป็นไทยถูกระแสวัฒนธรรมสมัยใหม่รุกล้ำครอบงำจนวัฒนธรรมไทยถูกลด คุณค่า และตกอยู่ในสภาพอ่อนแอตง (พระธรรมปิฎก. 2544 : 45) ผลที่ปรากฏตามมาพอ สรุปได้ ดังนี้

1. มีความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงามของคนไทย
2. มีการทะเลาะไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย และการถูกรุกรองงำโดยวัฒนธรรมต่างชาติ
3. เกิดปัญหาสังคม ได้แก่ ความยากจน ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรมและการทารุณกรรมต่อเด็กและเยาวชนที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากการมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจแบบมหภาค ละเลยการพัฒนาแบบสมดุลทั้งในด้านสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมในสังคม
4. กระบวนการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ยังขาดการบูรณาการระหว่างความรู้ ความเข้าใจในวิชาสามัญกับด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม การเรียนการสอนนักเรียนจึงมี ลักษณะแยกออกจากวิถีชีวิตที่แท้จริงที่มนุษย์พึงเรียนรู้ด้วยระบบของความรู้คู่คุณธรรม

5. ขาดเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา มีการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาขาดความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการอย่างอิสระ ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และองค์กรต่างๆ ในสังคม

6. บทบาทของสถาบันและบุคลากรทางศาสนา โดยเฉพาะการศึกษาพุทธศาสนาถูกลดลง สถาบันศาสนาซึ่งเคยเป็นพลังสำคัญและแหล่งการเรียนรู้ในการฝึกอบรมคุณธรรมคุณธิดาของศาสนิกชนได้รับการยอมรับในฐานะที่พึ่งทางใจน้อยลง

7. การเรียนการสอนวิชาศาสนาในสถานศึกษาขาดครูเฉพาะทาง ครู อาจารย์พระภิกษุและบุคลากรทางศาสนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจวิธีการถ่ายทอดศาสนธรรมและการเรียนการสอนด้านศาสนา การเรียนการสอนศาสนาจึงเป็นเรื่องที่เข้าใจยากสำหรับผู้เรียนตลอดจนขาดสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังขาดความต่อเนื่องการเรียนการสอนวิชาศาสนาจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา

ปัญหาของชาติที่ต้องเร่งแก้ไขโดยเร็ว เพื่อมิให้หมักหมมสืบต่อจนยากที่จะแก้ไขเยียวยาให้ทันท่วงที ปัญหาดังกล่าวแก้ไขได้โดยการพัฒนาคน นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2543 : 3 - 4) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2549) มุ่งเน้นให้เกิดบูรณาการแบบองค์รวมที่ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเกิดคุณภาพของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คนไทยในสังคมมีความสุขถ้วนหน้า พึ่งตนเอง โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีค่านิยมร่วมต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการคิด เจตคติ และกระบวนการทำงานให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ระบบบริหารและการจัดการประเทศที่มุ่งประสิทธิภาพ คุณภาพ รู้เท่าทันและก้าวทันโลก สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีและยืดหยุ่น พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของข้าราชการครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบที่ดีในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่ครู นักเรียน ได้ประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดี และให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้บริหาร ครู ก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งดังที่พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์ (2546

: 1) ได้กล่าวไว้ว่า ครู คือ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญรองลงมาจากพ่อแม่ ครูจึงมีไว้เพียงคนที่มีความรู้แล้วสอนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ครูจะต้องมีความงดงามทางด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก ๆ ได้ด้วยพร้อมทั้งทำหน้าที่ประหนึ่งเรือนำส่ง ส่งไปสู่ฝั่งแห่งความสำเร็จ ซึ่งสำเร็จทั้งทางด้านดี เป็นผู้มั่งมีคุณธรรม เก่ง และมีคุณภาพเป็นประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองต่อไป

เด็กคือทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและมีค่ายิ่งต่อการพัฒนาในอนาคต แต่จากการสำรวจข้อมูลเด็กและเยาวชนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาพบว่า สังคมไทยในอนาคตมีแนวโน้มที่อาจนำไปสู่สังคมล่มสลาย เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยในชั้นที่ด้อยเร่งแก้ไขและกระทบกับเด็กจำนวนมาก โดยจำแนกปัญหาเด็กและเยาวชนไทย เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ปัญหาที่เกิดจากความยากจนและด้อยโอกาสทั้งที่มาแต่กำเนิด หรือผลสืบเนื่องมาจากครอบครัว หรือถูกกระทำจากบุคคลหรือสังคม 2) ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบน เช่น เรื่องเพศสัมพันธ์ ติดเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด ทะเลาะวิวาท ฆ่าตัวตาย เล่นการพนัน เที่ยวเตร่สถานบันเทิง ดื่มเกมส์อินเทอร์เน็ต เข้าถึงสื่อลามกอนาจารหรือสื่อที่แสดงความรุนแรงและฉับพลันเร็ว เป็นต้น

สภาพด้านการดำเนินงานกิจการนักเรียนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ก่อนการพัฒนา พบว่า นักเรียนขาดวินัย ขาดความรับผิดชอบ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน การแต่งกายไม่เป็นระเบียบ ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ประหยัด การใช้สิ่งของเครื่องใช้ในโรงเรียนถูกปล่อยปละละเลยเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่เข้าแถวรับบริการ ไม่ร่าเริงแจ่มใส ไม่เก็บรักษาอุปกรณ์หลังเลิกใช้ ขาดระบบการควบคุมดูแลจากคณะครูอย่างใกล้ชิด โดยสรุป คือ มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ต้องได้รับการพัฒนา (สิริรัตน์ บุญเพ็ญ. 2546 : บทคัดย่อ)

จากปัญหาเด็กและเยาวชนที่กล่าวมา สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักและให้ถือเป็นการกิจหลักที่สำคัญยิ่งจะต้องเร่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมเสียก่อน จึงค่อยหันไปพัฒนาคนให้เก่ง มีคุณภาพและศักยภาพ คุณธรรมจริยธรรมจะต้องปลูกฝังหล่อหลอมตั้งแต่เบื้องต้น โดยมุ่งไปที่เด็กและเยาวชนที่กำลังเจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมืองในอนาคต ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (2542 : 2) ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย “ การจัดการศึกษาต้องเน้นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต

สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ปลูกฝังและสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตไทยที่ค้ำจุนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนไทยให้ถึงพร้อมด้วยภูมิรู้และภูมิธรรม ทั้งที่เป็นการเรียนรู้ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2545 : 8)

สภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ผ่านมายังขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและมาตรการที่มี ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ในอันที่จะให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ยึดถือและปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การดำเนินงานของแต่ละสถานศึกษามีลักษณะต่าง คนต่างทำ ขาดการประสานสัมพันธ์กัน และ สมบูรณ์ จวนสาบ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า การวางแผนงานปกครองนักเรียนไม่มีความชัดเจนในแนวปฏิบัติ ครู อาจารย์ไม่ให้ความ ร่วมมือ นักเรียนขาดจิตสำนึกในเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรม ไม่มีการติดตามแก้ไข พฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่องและรูปแบบการประเมินไม่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานด้านนี้ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรม จะ ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่ง สิริรัตน์ บุญเพ็ง (2546 : บทคัดย่อ) ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สำหรับนักเรียนหลายระดับตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องต้องเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน ทุก ฝ่ายต้องเข้าใจตรงกันในแนวปฏิบัติ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงใน การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่นักเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการ ดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ต่างกันว่ามี การดำเนินงานที่ต่างกันอย่างไร ผู้บริหารและ ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน และเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานด้าน คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ให้มี คุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3

สมมุติฐานการวิจัย

สภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ต่างกันมีการปฏิบัติแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนา ที่ตนนับถือ
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความกตัญญูกตเวทิต
4. มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินสิ่งของของตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า
6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2549 เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 137 คน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 72 คน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 224 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้ที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 101 คน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 61 คน ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 14 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มตัวอย่างดังนี้

2.1 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 101 โรงเรียน โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 61 โรงเรียน โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 176 โรงเรียน

2.2 สุ่มผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 39-40) ได้ผู้บริหารหรือครูที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 101 คน โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 61 คน โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 176 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้น โดยยึดเกณฑ์การกำหนดช่วงชั้น ตามโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544 : 5) เป็นหลักในการจำแนกได้ 3 ระดับช่วงชั้น ดังนี้

- 1) โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2
- 2) โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 3
- 3) โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 2) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

3.2.1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

3.2.2. มีความซื่อสัตย์สุจริต

3.2.3. มีความกตัญญูกตเวทิต

3.2.4. มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

3.2.5. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

3.2.6. ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และ

ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

ค่านิยมศัพท์เฉพาะ

1. คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี
2. จริยธรรม หมายถึง แนวการปฏิบัติอันถูกต้องดีงาม ทั้งทางกาย วาจา ใจ ที่บุคคลเลือกปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดความถูกต้อง
3. มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ หมายถึง การปฏิบัติตามหลักธรรมขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของความเป็นมนุษย์ มีความเมตตา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีความซื่อสัตย์ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต และมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่การงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีความรับผิดชอบต่อผลดีและผลเสียที่ตนได้กระทำลงไป โดยยึดถือกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ของสังคมอย่างเคร่งครัด

4. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง ความสำนึกในบุญคุณของบุคคลหรือสิ่งอื่นที่มีต่อตนเองและสังคม อีกทั้งพยายามตอบแทนพระคุณของบุคคลหรือสิ่งอื่นๆ อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

6. ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความปรารถนาดีด้วยน้ำใจไมตรีที่โอบอ้อมอารี เสียสละกำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ สติปัญญา รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อหนุน เพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

7. ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนร่วมอย่างคุ้มค่า หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สิน เวลา ทรัพยากร ทั้งส่วนตนและส่วนรวมตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด รวมทั้งรู้จักดูแลรักษาซ่อมแซมสิ่งของทั้งของตนเองและส่วนรวม

8. ความภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย หมายถึง มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย ภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณเหนืออื่นใดในโลก โดยเฉพาะความเป็นคนไทย วิถีไทยที่ได้สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษไทย ไม่ว่าจะผ่านทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ที่สำคัญคือวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ความเป็นไทยด้วยอารยธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน การดำรงชีพแบบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจที่ดีต่อกัน พึ่งพาอาศัยกัน การเสียสละชีพเพื่อรักษาเอกราชของความเป็นชาติไทยไว้ให้เราได้อาศัยและอยู่อย่างมีความสุข

9. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง ความเป็นจริงในการจัดการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3

10. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3

11. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ข้าราชการครูผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว ที่รับผิดชอบบริหารสถานศึกษา ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3

12. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ใน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3

13. ระดับช่วงชั้น หมายถึง การกำหนดโรงเรียนที่เปิดสอนเป็นช่วงชั้น โดยยึดเกณฑ์การกำหนดช่วงชั้นตาม โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544 : 5) เป็นหลักในการจำแนกได้ 3 ระดับช่วงชั้น ดังนี้

13.1 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2

13.2 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 3

13.3 โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ต่างกัน

2. ได้ข้อมูลสารสนเทศหรือแนวทางในการพิจารณาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการพัฒนางานด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

3. เป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการพัฒนางานด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน นำไปศึกษาเพิ่มเติมและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป